

Instytut Pamięci Narodowej

<https://ipn.gov.pl/pl/dla-mediow/komunikaty/186765,TEKSTAUDIO-40-rocznica-drugiej-pielgrzymki-Jana-Pawla-II-do-Polski.html>
19.05.2024, 09:00

[TEKST+AUDIO] 40. rocznica drugiej pielgrzymki Jana Pawła II do Polski

Data publikacji 15.06.2023

Pełna napięcia, ale i nadziei, druga pielgrzymka Jana Pawła II do Polski odbyła się w czerwcu 1983 roku, jeszcze przed zniesieniem stanu wojennego. Miesiąc wcześniej komunistyczni milicjanci zakatowali na śmierć maturzystę Grzegorza Przemyka. Papież spotkał się z jego mamą Barbarą Sadowską. Hasłem podróży apostolskiej były słowa „Pokój Tobie, Polsko, Ojczyzno moja!” gdyż głównym motywem przyjazdu Papieża było wsparcie duchowe dla udręczonego przez komunistów narodu.

Jan Paweł II miał początkowo przybyć do Polski w 1982 r. lecz z uwagi na wprowadzenie stanu wojennego wizyta została przełożona na następny rok. Druga pielgrzymka Jana Pawła II do Ojczyzny rozpoczęła się 16 czerwca 1983 r., półtora roku po wprowadzeniu stanu wojennego. Miała istotny wpływ na polską rzeczywistość i społeczno-polityczne relacje w kraju, szczególnie w zakresie podtrzymania oporu społeczeństwa wobec dyktatury komunistycznej i wiania w serca Polaków nadziei na lepszą przyszłość.

Przebieg wizyty, podobnie jak podczas pierwszej pielgrzymki, starały się kontrolować władze komunistyczne, manifestacyjnie wykonując „gesty dobrej woli”. Z jednej strony funkcjonariusze aparatu represji przeprowadzili setki rozmów ostrzegawczych z opozycjonistami, zaostrzyli ich inwigilację, a nielicznych nawet zatrzymali. Z drugiej strony władze zgodziły

22 VI 83 KRAKÓW, JAN PAWEŁ II NA BŁONIACH II

Jan Paweł II podczas pielgrzymki (foto z zasobu AI PN)

się na ułatwienie udziału w spotkaniach z Papieżem przez umożliwienie odpracowania tego dnia w wolną sobotę czy organizując transport publiczny. Na ponad czterysta szkół podległych wrocławskiemu kuratorium, w dniu wizyty Papieża, tylko w sześciu odbyły się lekcje. Zakazano jednocześnie szkołom i zakładom pracy organizowania grup na spotkanie z Janem Pawłem II.

Władza wykorzystywała każdy pretekst, żeby zmienić trasę wizyty i ograniczyć jej zasięg. Na trasie pielgrzymki nie znalazły się: Szczecin, Piekary Śląskie, Olsztyn, Łódź i Lublin.

Jednocześnie komuniści uważali, że wizyta papieska będzie informacją dla świata, że w Polsce następuje normalizacja polityczno-społeczna, skoro jest możliwa wizyta głowy Kościoła katolickiego.

Również Kościół wraz z wiernymi starannie przygotowywał się do pielgrzymki Papieża. Powołano diecezjalne zespoły czuwające nad organizacją wizyty oraz uruchomiono służbę porządkową Totus Tuus. **W spotkaniach z Ojcem Świętym uczestniczyło około 7 mln wiernych.** Nabożeństwa odbywały się w spokojnej i religijnej atmosferze, przerywanej owacjami, które sam Papież starał się tonować. Żeby nie podgrzewać i tak już gorących nastrojów, Papież nie szafował terminem „Solidarność”, ale w modlitwach za zmarłych wspominał kilkakrotnie tych którzy w ostatnim czasie „zginęli w tragicznych okolicznościach”. Cytował też „Zapiski więzienne” prymasa Wyszyńskiego, co było dla Polaków jasnym odniesieniem do aktualnego braku wolności w Polsce.

W Warszawie Jan Paweł II swoje **pierwsze kroki skierował do grobu Prymasa Tysiąclecia kardynała Stefana Wyszyńskiego.** W kościele kapucynów **spotkał się z poetką Barbarą Sadowską, mamą Grzegorza Przemyka zakatowanego na śmierć przez milicjantów.** Modlił się przy urnie z sercem Jana III Sobieskiego.

Skalę przemiany duchowej Polaków od czasu pierwszej pielgrzymki pokazała frekwencja na mszy świętej na Stadionie X-lecia, gdzie zebrało się 1,5 miliona wiernych, a więc dziesięć razy więcej niż na Placu Zwycięstwa w 1979 r. – podkreśla w nagraniu dr Paweł Błażewicz z Biura Rzecznika Prasowego IPN.

W homilii wygłoszonej 17 czerwca 1983 r. na Stadionie Dziesięciolecia Jan Paweł II wspominał Wiktorię Wiedeńską nawiązując w jasny sposób do sytuacji Polaków w stanie wojennym:

Wszyscy zdajemy sobie sprawę z tego, że nie chodzi o zwycięstwo militarne, jak przed trzystu laty – ale o zwycięstwo natury moralnej. To ono właśnie stanowi istotę wielokrotnie proklamowanej odnowy. Chodzi tu o dojrzały ład życia narodowego i państwowego, w którym będą respektowane podstawowe prawa

człowieka.

Papież wzywał do dialogu, porozumienia i poszanowania praw człowieka, przypominając, że prawda jest pierwszym i podstawowym warunkiem odnowy społecznej. Tchnął w społeczeństwo ducha nadziei, wspierając otwarcie dążenia wolnościowe Polaków. Specjalnie wyakcentował pozdrowienia dla uczestników mszy z diecezji gdańskiej, co wzbudziło burzę oklasków.

Tego samego dnia **Jan Paweł II spotkał się z Wojciechem Jaruzelskim** i władzami PRL. Stanowczo podkreślił obecność wagę i aktualność „Porozumień Sierpniowych”:

Chociaż życie w ojczyźnie zostało poddane surowym rygorom stanu wojennego, który został zawieszony na początku bieżącego roku – to przecież nie przestaję ufać, że owa zapowiadana wielokrotnie odnowa społeczna według zasad wypracowanych w takim trudzie w przełomowych dniach sierpnia 1980 r. i zawarta w porozumieniach stopniowo dojdzie do skutku.

Papież oddał hołd pomordowanym na Pawiaku oraz ofiarom Zagłady przed pomnikiem Bohaterów Getta. Wizytę w Niepokalanowie poprzedziły esbeckie przeszukania w mieszkaniach, rekwizycja konspiracyjnego sprzętu drukarskiego i tymczasowe aresztowanie trzech opozycjonistów mieszkających w okolicy.

Przed jasnogórskim obrazem Papież złożył, jako dar za ocalenie życia, pokrwawiony pas sutanny, który miał na sobie podczas zamachu 13 maja 1981 r. Na mszy świętej **w Poznaniu beatyfikował Urszulę Ledóchowską** ze zgromadzenia Urszulanek Serca Jezusa Konającego. Władze nie dopuściły natomiast, by nawet przejazdem zbliżył się do pomnika poznańskiej masakry z 1956 r., czy do więzienia przy ul. Młyńskiej, gdzie przebywali więźniowie polityczni stanu wojennego.

W czasie „wycieczki” w Tatry, w Dolinie Chochołowskiej doszło do spotkania Papieża z Lechem Wałęsą. W Krakowie Ojciec Święty ogłosił błogosławionymi Adama Chmielowskiego (Brata Alberta) i o. Rafała Kalinowskiego. Pewien podtekst polityczny temu wydarzeniu nadawał udział obu błogosławionych w antyrosyjskim Powstaniu Styczniowym. Papież nie zapomniał także o młodzieży, z którą spotkał się w papieskim oknie Pałacu Biskupów na Franciszkańskiej 3. Podczas rozmowy śpiewał ze zgromadzonymi, śmiał się i żartował. Ostatnia msza zgromadziła na Błoniach około 2 miliony uczestników, a w czasie nadania Papieżowi doktoratu *honoris causa*, Uhonorowany przypomniał dewizę akademicką, która znowu przypominała powszechne zasady dialogu społecznego dewizie *Plus ratio quam vis* (łac. „Więcej znaczy rozum niż siła”)

Wizyta apostolska była wielkim sukcesem zarówno Kościoła, jak i całego narodu. **Przekaz duszpasterski Jana Pawła II i jego nauczanie umocniły polską wspólnotę.** Utrwalił się też autorytet Kościoła, a w społeczeństwie pojawiła się nadzieja na lepsze czasy.

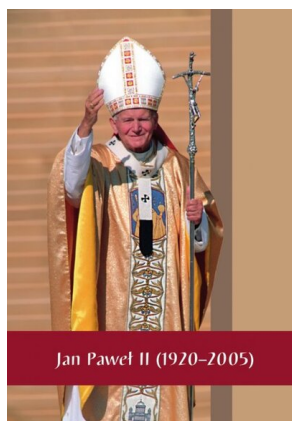
***

Zbiory w Archiwum IPN

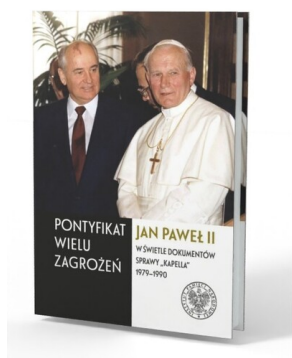
Jan Paweł II w czasie swojego pontyfikatu odbył 104 podróże apostolskie, odwiedzając niemal wszystkie kontynenty. Odbył osiem pielgrzymek do Ojczyzny. Trzy jego pierwsze pielgrzymki do Polski z lat 1979, 1983 i 1987 r. mają swoje odzwierciedlenie w zasobie archiwalnym IPN, zarówno w dokumentacji aktowej, jak i zdjęciowej oraz audiowizualnej. Są to materiały mające walor historyczny, edukacyjny i sentymentalny.

15 maja 2020 r. miała miejsce premiera portalu, zawierającego dokumenty i zdjęcia z pierwszych trzech pielgrzymek Jana Pawła II do Ojczyzny. Projekt został przygotowany przez Archiwum IPN we współpracy z Biurem Prezesa i Komunikacji Społecznej IPN. Premiera portalu związana była z obchodami 100. rocznicy urodzin Karola Wojtyły, późniejszego papieża Jana Pawła II. Obok materiałów będących efektem pracy operacyjnej SB znajdą Państwo na naszym portalu dokumenty przekazane do Archiwum IPN przez uczestników tamtych spotkań, takie jak: wejściówki na sektory, okolicznościowe znaczki, kartki, broszury, transparenty czy zapinki. Znajdą tam Państwo kopie artykułów prasowych ukazujących się w prasie polonijnej w czasie wizyty Jana Pawła II w Ojczyźnie. Link do portalu: <https://pielgrzymki.ipn.gov.pl/>

W 2018 r. IPN wydał książkę pt. „Jan Paweł II (1920-2005)”. [Publikacja w wersji elektronicznej do bezpłatnego pobrania w Bibliotece Cyfrowej IPN](#). Autorem niniejszej publikacji jest prof. Jan Żaryn.

W 2020 r. IPN wydał książkę pt. „Pontyfikat wielu zagrożeń. Jan Paweł II w świetle dokumentów sprawy Kapella 1979-1990”. Niniejsza publikacja to unikatowy zbiór dokumentów jednej z operacji sowieckiego wywiadu, prowadzonej pod nadzorem Moskwy przez I Wydział KGB Litewskiej Socjalistycznej Republiki Sowieckiej. Stanowi interesujący przyczynek do zbadania relacji między ZSRS a Stolicą Apostolską i ważne źródło informacji, dotyczących wiedzy i wyobrażeń KGB na temat poczynań Jana Pawła II. [Książkę można nabyć w naszych księgarniach stacjonarnie lub online.](#)

W 2020 r. IPN wydał książkę pt. „Pisarz, który został papieżem. Twórczość Karola Wojtyły – Jana Pawła II” autora Krzysztofa Dybciaka. Monografia twórczości literackiej Karola Wojtyły – Jana Pawła II adresowana nie tylko do badaczy, lecz przede wszystkim do czytelników zainteresowanych osobą i dziedzictwem papieża Polaka. [Książkę można nabyć w naszych księgarniach stacjonarnie lub online.](#)

W 2019 r. nakładem IPN ukazała się książka pt. „Operacja Zorza. Wizyta papieża Jana Pawła II w Katowicach w 1983 roku w dokumentach Służby Bezpieczeństwa. Seria: Dokumenty” pod red. Anny Badury, Grzegorza Kołka, Tomasza Marszałka, Agnieszki Przewłoki. Publikacja zawiera 120 dokumentów zamieszczonych w pięciu częściach. Obrazują one w chronologicznym ciągu przygotowania i przebieg wizyty. Dokumenty do publikacji wybrano ze sprawy obiektowej o kryptonimie "Zorza" oraz z materiałów administracyjnych Wydz. WSK KWMO Katowice. Znalazły się wśród nich przede wszystkim materiały operacyjne SB (zarządzenia, meldunki, doniesienia, plany, informacje o nastrojach społecznych), a także materiały ilustrujące działania kurii katowickiej (korespondencja, umowy z władzami administracyjnymi w Katowicach regulujące organizację wizyty). Dokumenty zostały opatrzone przypisami tekstowymi i rzeczowymi. Książkę można nabyć w naszych księgarniach stacjonarnie lub online.

Wiele materiałów, poświęconych Janowi Pawłowi II, jest dostępnych w portalu IPN przystanekhistoria.pl, na innych stronach Instytutu Pamięci Narodowej:

- [Wirtualna paczka edukacyjna z okazji 100. rocznicy urodzin Jana Pawła II](#)

oraz na kanale IPNtvPL:

Najciekawsze materiały znajdą Państwo w portalu przystanekhistoria.pl w zakładce TEMATY pod hasłem [Karol Wojtyła/Jan Paweł II](#)

PLIKI DO POBRANIA

[dr Paweł Błażewicz o II pielgrzymce Jana Pawła II \(wav, 76.14 MB\) 15.06.2023 14:00](#)
[dr Paweł Błażewicz o II pielgrzymce Jana Pawła II \(mp3, 9.52 MB\) 15.06.2023 14:00](#)